

Адыгэ Республикаем и Правительствэ игъээст

Клэлэеаджэхэр агъэштуагъэх

Клэлэеаджэм и Мафэ фэгъэхыгэ зэхахьэу АР-м и Къэралыгъо филармоние тыгъуасэ щыкуагъэм хэлэжъагъ ыкчи зисэнхьат мэфэкл хэзыгъэунэфыкыыхэрэм къафэгушуагъ Адыгэ Республикаем и Лышьхьэу Къумпыл Мурат.

епхыгъэу юф зышэхэрэр социальны ухумагъэнхэм, обществэр ыкчи къэралыгъор Испытэгъу афхэхуным мэхъанэшхэ зэрэлэр хигъэунэфыкыгъ.

— Республикаем гъэсэныгъэмкэ исистемэ, шыолтырым ыкчи къэралыгъом зэрэпсау хэхъоногъэхэр ашынхэмкэ шыуигъэхъагъэхэм, шыуиофшэн шыукыззэрекуалэрэм мэхъанэшхэ зэрэлэм щеч хэлээп. Аш къыхэкыкэ кэлэеаджэм щыэнэгъэм чыпилэу щибутийрэм, ежэ пшэдэкыжэу ыхыирэми ахэхъо. Лытэнэгъэ зыфэтшиярэтиклиэгъаджэхэр! Шуимэфэккэ джыри ээ сибу кыздэлэу сишуфэгушо. Творческэ гъэхъагъэхэр шуушыхээ джыри нахь лъэгэлэ инхэм шууанэсынэу, ежэугъаджэхэрэм шууарыгушон амал, псаунгыгэ пытэ ыкчи щылэнэ шууилэнэу сишууфэлэлэ, — къыуагъ Къумпыл Мурат къээрэргүйгъэхэм закыифи-гъазээ.

Аветисовам, Надежда Бородкинам, Клэсбэжь Людмилэ афэгушуагъэх, АР-м и Лышьхьэ и Дипломэр сомэ мин 200 зырызэр шуухафтынэу афагъэшшошагъэх. Джащ фэдэу зэнэкьюкум илауреат хуугъэ нэбгыри 6-мэ дипломхэр ыкчи сомэ мин 50 зырыз хуурэ ахьщэ шуухафтынэр къалэжыгъэх.

Владимир Нарожнэм гүшүээр зештэм, АР-м и Парламент идепутатхэм ацэлэхээ зисэнхьат мэфэкл хэзыгъэунэфыкыыхэрэм къафэгушуагъ. АР-м и Парламент ирэзэнэгъэ тхыль нэбгыра заулэмэ аритижыгъигъ.

Клэлэеаджэхэр сэнэхьатым зишилэнэгъэ гьогу езыхыгъэ пстэуми гүшүэ дэхабэ къафиуагъ АР-м гъэсэнгъэмрэ шэныгъэмрэ иминистрэу Клэрэш ёнзаур. «УФ-м плунгыгъэмкэ ыкчи просвещениемкэ иофышэ гъэшүуагъ» зыфиоры щитхууцээр къэзилэжыгъэхэм пашэр афэгушуагъ, ар къэзийшхьатыре удостовериенхэр аритижыгъэх. Тиансамблэ цэрийлоу «Нал-

Юфхыбазэм къеблэгъагъэх Адыгэим и Къэралыгъо Совет – Хасэм и Тхьаматэу Владимир Нарожнэр, АР-м и Къэралыгъо улчээжъэгъо Тхьакуущынэ Аслын, министрхэм я Кабинет хэтхэр, депутатхэр, муниципалитетхэм ялашхэр, общественна организацихэм ялыклохэр, Клэлэеаджэхэр сообществэр, нэмэгдэхэри.

Адыгэим и Лышьхьэ пэублэ псалье къышызэ, шыолтырым юф ўзышыэрэ Клэлэеаджэхэм, ветеранхэм ямэфэклэ къафэгушуагъ. Тишилэнэгъэ гьогу тутээшэхэрэ, тезигъаджэхэрэ ыкчи тутыпухэрэ, зисэнхьат шуу зыльэгъурэ Клэлэеаджэхэм тазэрафэрэзэр ятонымкэ не-пэрэ мафэр амалышоу зэрэштыр хильэунэфыкыгъ. Клэлэеаджэхэрэ пэччэ сэнаушыгъэ хэлымкэ зыкызыззийхын, къыткэхъухэрэ пшэужхэм яхэгъэгү шуу альгэбоу пүгүэнхэм Клэлэеаджэхэм, Клэлэеаджэхэм ялахьшо зэрэхэлтыр, аш къыхэкыкэ гъэсэнэгъэм исистемэ къэралыгъомкэ сыйдигъу анахь шхьаалеу зэрэштыр Адыгэим и Лышьхьэ къызэриагъэх АР-м и Парламент идепутатхэм ацэлэхээ зисэнхьат мэфэкл хэзыгъэунэфыкыыхэрэм къафэгушуагъ. АР-м и Парламент ирэзэнэгъэ тхыль нэбгыра заулэмэ аритижыгъигъ.

— Ныбджэгъу лъаплэхэр, Клэлэеаджэхэр юфшэнэйм ивeterанхэр, шуумэфэкл мафэкл

сышуфэгушо, — къыуагъ Къумпыл Мурат къээрэгүйгъэхэм закыифигъазээ. — Мы сэнэхьатым зишилэнэгъэ зыпхыгъэхэм яофшэн хэшькыышхуу фырялэм ишуагъэхэр къыткэхъуххэрэ пшэужхэм шэнэгъэ куухэр зэрэгэгъотонхэ, щылэнэгъэмкэ ящыкэгъэшт сэнэхьатым феджэнхэ амал я. Гъэсэнгъэм хэхъоногъэхэр ышынхэм, Клэлэеаджэхэр имэхьанэ зыкьеэлэтийгъэним афэш къэралыгъом, республикэм непэ щашэрэр бэ. Юфхэм языт нахьшу хууным фэорышэ мыш фытегъэпсыхъэгъэ лъэпкэ проектхэм ягъэцэлэн. Владимир Путиний къыгъэуцүгъэ пшэрэльхэм ашыщ мы ильэс благьэхэм гъэсэнгъэм ыльянхыкэ кэлэеаджэхэр анахь дэгүүн-пшыим Урысын ашыщ хууныр. Ар зэрифшүуашэу зэшлэхыгъэним түплишт. Непэ республикэм еджаплэхэр, Клэлэеаджэхэр юфшэнэйм ивeterанхэрээ зыкызыззийхын, къыткэхъуххэрэ пшэужхэм яхэгъэгү шуу альгэбоу пүгүэнхэм Клэлэеаджэхэм, Клэлэеаджэхэм ялахьшо зэрэхэлтыр, аш къыхэкыкэ гъэсэнэгъэм исистемэ къэралыгъомкэ сыйдигъу анахь шхьаалеу зэрэштыр Адыгэим и Лышьхьэ къызэриагъэх АР-м и Парламент идепутатхэм ацэлэхээ зисэнхьат мэфэкл хэзыгъэунэфыкыыхэрэм къафэгушуагъ. АР-м и Парламент ирэзэнэгъэ тхыль нэбгыра заулэмэ аритижыгъигъ.

— Ныбджэгъу лъаплэхэр, Клэлэеаджэхэр юфшэнэйм ивeterанхэр, шуумэфэкл мафэкл

Сурэтхэр А. Ляутеншлагер тырихыгъэх.

Адыгэим и Лышьхьэ къызэриагъэх АР-м и Парламент идепутатхэм ацэлэхээ зисэнхьат мэфэкл хэзыгъэунэфыкыыхэрэм къафэгушуагъ. АР-м и Парламент ирэзэнэгъэ тхыль нэбгыра заулэмэ аритижыгъигъ.

2019-рэ ильесим зэхажэгъэ зэнэкьюкум изэфхысыжхэм адиштэу, юфшэнэймкэ гъэхэгъэшүү зиэ Клэлэеаджэхэр анахь дэгүүхэу къыхахыгъэх Галина

мэсийм», республикэм икэлэццыкү творческэ купхэм къатыгъэ концертим мэфэкл зэхажхэр къыгъэбаагъ. **ТХЬАРКЬОХЬО Адам.**

МЭКЬУМЭЩ ХЪЫЗМЭТЫР

33-рэ хэлажьэ

Я 21-рэ мэкуумэцт къэгъэльэгъонэу «Дышъэ бжыхъ» зыфиорэр непэ Москва къышызэуахыгъ, чъэптыогъум и 12-м нэс клошт. УФ-м мэкуумэцимкэ и Министерствэ ар ильэс къэс зэхещэ.

Урысыем имэkyумэц отрасль
ихъязмэтшаплехэм алэжын-
рэмрэ къыдагъэкырэмрэ якъэ-
гъэльэгъон анахь иныр, зэрэ-
хабзэу, ВДНХ-м ѩкло. Мыгъе
темэ шъялау аш изэхшаклохэм
къышыхагъэшы куаджэм хэхьо-
ныгъе егъашыгъэнир.

шхохэр хэлэжьагъэх. Мыгын а
пчъагъэм къышыкагъэп.

«Дышъэ бжыхъэм» ильэсэйбэ хъугъэу Адыгэрии хэлажьэ. Мыйги АР-м и Лышьхъэу Къумпыл Мурат зипэш лыкло күпир ашт klyugъэ. АР-м мэкью-мэшымкіэ и Министерствэ къызэрэштыalyugъэмкіэ, муниципальнэ образованиехэм зэкіеми арыкыгъэхэу мэкьюмэш хъызметшлэпэ 33-рэ хэлажьэ. Адыгэ гоццхэм алз итых. Ахэм ямызакъо, республикэм ибжыхъохэм, хъалыгъуѓажъэхэм, іэштушшухэм япродукции, тисадлэжхэм, тичыгулэжхэм япхъэшхъэ-мышхъэхэмрэ хэтэрыкхэмрэ, тыгъэгъээ дагъэр, кіэлэцкыкхэм апае шхынэу, сок зэфэшхъяфэу кыдаѓайыкы-хэрэр, нэмыхыбэхэри Адыгэим къэгъэлъэгъоным хегълажьэх.

Хъут Нэфсэт.

Апшъэрэхэм ашыщ хъунэу

Экономикэ политикэмк!э Координационнэ советэу АР-м
щызэхашаагьэм тыгъусэ зэхэсигьоу илагъэр ООО-у «Мирный-
Адыгея» зыфиорэм пхырищырэ инвестиционнэ проектыр ары. АР-м
и Премьер-министрэу Александр Наролиним ар зэришагь.

Мы инвестиционнэ проектыム «апшъэрэ» (приоритетный) зы- филорэ статус етыгъэным зэхэ- сыгъом щитегущыгайхэх. Аш- фэдэ унашьо аштэмэ, проектыр анахь шъхъялэхэм яспискэ хэ- хьащт ыкы фэгъэкютэнэу за- коным къытихэрээр фирмэу ар- пхырызыщырэм ыгъэфедэнхэ ыльэкынэн хүшт.

Инвестиционнэ проектын
пчэнэшьхээ миних щаыгынным
телььтагъэхэу фермиц ыкчи
пчэнэшэм хэшьыгыгэ гомыл-
лапхэхэр къыщыдагъэкынхэу
комплекс къыдыхэлтыгтагъэх.
Апэрэ комплексыр Мыекъопэ
районым ит поселкэу Трехреч-
нэм щашы. Шхьэ мини 2
зыщаыгышт фермэр, ахэм

арагъэшхищтыр зыщашищт цехыр ыкИи пчэнышэм хэшши-кыгье гъомылапхъэхэр къыз-щыдагъэкищтхэ завод цыкыу ашт хэтыштыт. ѩэ литрэ мини 6-м къышымыкIеу зы сменэм агъэфедэнэм ар тегъэпсыхъэ-гъэшт. Пчэнышэм хэшшикыгье йогуртхэр, кьое зэфэшхъяфхэр, тхүр, нэмийкIхэр ашт къышашы-ицхим.

Мы уахътэм къакъырхэр ашъых, инфраструктурээр агъэ-псы. Аперэ пчэн шъхъэ минир 2020-рэ ильзэсүм иапэрэ ма-зэхэм Голландиум къыращынхэ гухэль я!. Советым хэтхэм республикэмкэ аш мэхъэнэ ин зэрилэр, экономикэм мымаклэу илах къизэрхийльхьаштыр къы-хагъэштыг ыкыи аш фэдэ статус-тыгъенир игъюу алытаагь.

ООО «Мирный-Адыгея» зыфиорэм рихыжъэгъэ проек-тыв ишугацьеэкэ сомэ миллион 600-м ехүу инвестициеу респу-бликэм иэкономикэ къыхэль-хэлээ цэвшиг.

ХҮҮТ Нэфсэг

Тигъэзетеджэ лъапIЭхэр!

Мы мазэм и 3-м кьышегъэжъагъэу и 13-м нэс фэгъэкІотэнэгъэ зиІэ кІэтхэгъу уахътэр кІошт. 2020-рэ ильэсүм иапэрэ мэзих тельтиата-гъэу мы мафэхэм гъэзетэу «Адыгэ макъэр» сомэ 823-рэ чаныч 74-кІэ къинтхыкІын пльэкІыщт. Нэүжым аиц ыуасэ сомэ 965-рэ чаныч 64-рэ хъуҗсышт. КъыдгурэIo фэгъэкІотэн къызыщытфашиІырэ уахътэми кІэтхапкІэр зэрэбэр, ар къызэрэшьохылъэкІырэр, ау аиц зи хэтшІыхан тльэкІырэн, уасэр Урысъем и Почтэ къегъэнафэ. Аиц емылъитыгъэу, тэгугъэ адыгабзэр зыгъэлъапІэу, адыгэ гъэзетыр щызыгъаІэ зишІоигъо тиньбджэгъухэр джыри тигъусэнхэу, тигъогу къыидбытыхэнхэу. Тызэкъотмэ — тыльэш!

Күнчыкъохъабләхәу Мыекъуапә щыпсәухәрәм гүхәкі ашы-хъоу Шъуджәхәм афәтхъаусызхә Шъоджә Мыхъамодә ықъоу Шъимәғе иттә 62 м. иткән күнчыкъохъабләхәу.

Шумафэ ильээс 62-м итэү идунаи зэрихжөхыгээ фэш. Шумафэ илахьылхэр ыгъэлъялпэу, иныбджэгтхүр шу ылтэгтхүхэу, мыхэм яхъяри, якъини ыгъэрразэхэу адигоющытгэвэ, тыйдэ шылэми алтынэсыщытгэвэ. Аш фэдэу цыиф гу къабзэу Шумафэ тэри. иныбджэгтхүхэмий агу бэрэ илтгэшт.

**Къунчыкъохъаблэхэм яобществэу «Гүгъэм»
игъяцакъякъо гупч**

АР-м и Парламент

Тын лъапIэхэмкIэ къыхагъэшыгъэх

Адыгейим щыпсэухэрэм ащищэу АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм щитхуцIэхэмкIэ, тын зэфэшхъафхэмкIэ къыхи-
тъещыгъэхэм ахэр къезыушыхъатырэ тхыльхэмрэ бгэхальхъэхэмрэ аратыжыгъэх.

Парламентым и Тхъаматэу
Владимир Нарожнэм ащ фэ-
гъехыгъэ зэхахъэр къызэу-
хызэ, пстэумэ апэу республи-
кэм и Мафэкэ къафэгушуагъ.

— Адыгейим республикэ ста-
тус илэ зыхыгъэм ыуж ильес
28-рэ тешлагъ, — къыуагъ ащ.
— А ильесхэм зэхъокыныгъэ-
шюу фэхьугъэхэр, хэхъоныгъэу
ышыгъэхэр зэклеми тинэры-
лъэгъух. А зэпстэумэ шю шуу-
лахъышо зэрахэлтыр къыхэз-
тъещы сшигъуагъ. Псауныгъэ пытэ
шуюилэу тапекъи ащ тетэу шуу-
лъыкотэнэу сышуфэлъяло.

Идепутат пшъерлыхъэр щит-
хъу хэльзэу зэригъецаIэхэрэм,
законихъухъан юфым илахъы-
шо зэрэхилхъэрэм афэш
Парламентым итын анах лъа-
пэу, тамыгъэу «Закон. Пшъе-
рыль. Цыфыгъ» зыфиорэр
къыфағэшшошагъ Инэм къэлэ
псэуплэ коим инароднэ депу-
татхэм я Совет итхъаматэу
Нэгъой Аскэр. Адыгейим гъесэ-
нагъэмкIэ исистемэ ильесыб-
е хъугъэу ёзылажъэрэм ила-
хъя ахильхъэрэм апае Къэралыгъо
Советым — Хасэм и Щитху тхылькIэ
къыхагъэшыгъ ащ идепутатэу, селоу Красно-
гвардейскэм имигназиу N 1-м
идиректорэу Былымыхъе Иринэ.
Хэбзэихъухъан юфым ёки

тъесэнгъэм исистемэу ильесыб-
е хъугъэу ёзылажъэрэм ила-
хъя ахильхъэрэм апае Къэралыгъо
Советым — Хасэм и Щитху тхылькIэ
къыхагъэшыгъ ащ идепутатэу, селоу Красно-
гвардейскэм имигназиу N 1-м
идиректорэу Былымыхъе Иринэ.
Джащ фэдэу хэбзэихъухъан

юфэу зыфэгъэзагъэхэм пшъэ-
рэйльэу къафижэуцухэрэ чан-
нэу зэргэцакIэхэрэм ёки шъхадж
лъэныкьюю юф ёзы-
шишIэрэм гъэхъагъэу щишигъ-
эхэм, республикэм ихэхб-
онгъэхэм ялахъэу халхъэрэм
афэш Парламентым ирээнэ-
гъэ тхыльхэмкIэ къыхагъэшы-

гъэ ащ и Тхъаматэ игуадзэу
Шээ Аскэр, депутатхэу Юрий
Гороховыр, Джэстэ Вячеслав,
Зыхъэ Зураб, Евгения Дьячко-
вар, Мамхыгъэ Азэмэт, Шъэ-
цыкIу Схъатый, Алла Черны-
шевар, нэмийхъэр.

Джащ фэдэу гъесэнгъэм,
медицинэм, культурэм, мэкъу-

мэш хъызметэм, хъыкум си-
стемэм, нэмийкI лъэныкью-
хэм ащилахъэрэм ащищхэ-
ри Парламентым ирээнгъэ
тхыльхэмкIэ къыхагъэшыгъэх.
Ахэм ащищых Кошхъблэ рай-
оным ихыкум участкэу N 1-м
исудъяу Андырхье Анжелэ,
культурэмкIэ Тэхъутэмыкьюе
районым и Унэшхо илофышIу
АкIэгъу Азида, дэеу зыльгэгүрэ
ёки зэхэзыхыре кэлэццыкIу-
хэр зычIесхэ Адыгэ республи-
кэ еджэпI-интернатын испа-
щэу Роман Чумаковыр, ащ
игуадзэу Мэшлэкъо Адам, кад-
рэхэмкIэ испециалистэу Кос-
тэкъо Сайдэ, Туцожэ районым-
кIэ къуаджэу Очэпщие игурыт
еджапIэу N 9-м икIэлэгъад-
жэу Пшыдатэкъо Мырыет,
щэм хэшIыкIыгъэ гъомылап-
хъэхэр къыдэзгъэкъирэ комби-
натэу «Адыгейский» зыфиорэм
ипащэу Шхъэлэхъо Русльян,
Мыекъуапэ икIэлэццыкIу поли-
клиникэ имедеестра Людмила
Яремчук, нэмийхъэр.

Адыгейим и Парламент илофышIэхъу
Къыблэ парламентхэм
я Ассоциации и Щитху тхыльхъэр
къызфагъэшшошагъэхэм
мы зэхахъэм щаратыжыгъэх.

Сурэтыр Виталий Шепта-
ленкэм тырихыгъ.

Парламентыр икIэшакIоу...

УФ-м и Президентэу Владимир Путиныр студентхэмрэ аспирантхэмрэ ахъщэ ӏэпыIэгъоу аратырэм хэбзэлахъыр аха-
мыгъэкынам фэгъэхыгъэ хэбзэгъэуцугъэм джырэблагъэ кIэтхагъ.

Мыш фэдэ зэхъокыныгъэхэр
Урысые Федерацием хэбзэ-
лахъхэмкIэ и Кодекс фэшыгъэн-
хэм кIэшакIо фэхьугъэр АР-м
и Парламент идепутатхэр ары.
Студентэу чыпIэ къин ифагъэм
лъэу тхыль къытхымэ, ащ къы-
пкырыкыхъэзэ, федеральне
бюджетым къыхэхыгъэу ахъщэ
ӏэпыIэгъу ратынэу хэбзэгъэуц-
гъэм къыщыдэлтыгъагъ. Ар сти-
пендиехэм апае фондэу фе-
деральне бюджетым щагъэнэ-
фагъэм ипроцент 25-рэ фэдиз-
ын фое. Ау ащ, Кодексым
зэритхагъэм тетэу, хэбзэлахъыр
хагъэкъи.

Очнэ шыкIэм тетэу авшээрэ
ёки гурыт профессиональнэ
еджапIэм щеджэрэ студентэу
чыпIэ къин ифагъэм зэтыгъоу
ратырэм ахъщэ ӏэпыIэгъоу ар
зэрэштыр къыхагъэшызэ, со-

циальнэу анах мыухумагъэ-
хэм, студентхэри ахэм ащи-
щых, зэрадеIэхэрэм хэбзэла-
хъыр хахыжыныр мытэрэ-
зэу тидепутатхэм алтыгъагъ. Ащ
кыыпкырыкыхъэзэ, хэбзэлахъхэр
зыхамыхыре купым мы ӏэпыIэгъури
хэллэйтэгъэнэм фэгъэ-
хыгъэ зэхъокыныгъэ УФ-м
хэбзэлахъхэмкIэ и Кодекс фэ-
шыгъэнэм фэгъэхыгъэ джэ-
псальцэу УФ-м ФедерациемкIэ
и Совет и Федеральна ЗэlyukIэ
и Тхъаматэу Валентина Матви-
енкэмрэ УФ-м и Къэралыгъо
Думэ и Тхъаматэу Вячеслав
Володинимрэ зафагъэзэгъагъ.

УФ-м и Къэралыгъо Думэ и
Тхъаматэ игуадзэу, фракцииу
«Единэ Россиям» хэгэу Ирина
Яроваям зэклемэ апэу ащ фэдэ
зэхъокыныгъэр игъо дэдэу
ылъытагъ, ащ ипхырышыни

льшэу юф дишлагъ. ыпэрапшIу
политическэ партиеу «Единэ
Россиям» икоординационнэ Со-

ветэу законихъухъан юфым
фэгъэзагъэр хэпльэнэу зако-
ннопроектыр фигъэхыгъ. Нэ-

ужым хэбзэлахъхэмкIэ феде-
ральнэ къулыкьюри, финанс-
хэмкIэ УФ-м и Министерстви
хигъэлпъагъэх. Ахэм зэклеми
Адыгейим и Парламент идепу-
татхэр кIэшакIо зыфэхьугъэхэм
къыдэзгъэштагъ.

Ахэм ауж УФ-м и Къэралы-
го Думэ идепутатхэр тегуущы-
лахъэх ёки ящэнэрэ еджэгъум-
кIэ хэбзэгъэуцугъэр аштагъ.
2020-рэ ильесым ишылэ мазэ
и 1-м къыщыублагъэу ащ къыщыубла-
гъэу студентхэмрэ аспирант-
хэмрэ ахъщэ ӏэпыIэгъоу араты-
рэм хэбзэлахъыр хамыгъэкъиу
афатууцынэу рагъэжъэшт.

Нэклубгъор
зыгъэхъазырыгъэр
ХҮҮТ Нэфсэт.

Законопроектын тегущыIагъэх

Урысые Федерацием и Къэралыгъо Думэ физическэ культурэмкэ, спортымкэ, зеконымкэ ыкIи ныбжыкIэхэм яофхэмкэ и Комитет хэтэу Хасанэкъо Мурат Адыгейим игъецкIэкъо хэбзэ куулыкухэмрэ иобщественне организациехэмрэ ялыкIохэм бэмышлэу зэлукIэгъу адрилаг.

— Непэ тытегущыIамэ сшоигъор Федеральнэ законэ «Этил спиртын, шон пытэхэм, спиртын эхэм якыдэгъэкIынре ялугъэкIынре къэралыгъом зергъэзекIохэм, шон пытэхэм нахь

макIэу гэфедэгъэнхэм яхылпагъ» зыфиорэм ия 16-рэ статья зэхъокыныгъэхэр фэшыгъэнхэм фэгъэхыгъэ законопроектыр ары. Общественне шхаплэхэу фэтэрыбэу зэхэт унхэм ахэтхэм шон пытэхэр квазэращащэфхэрэм ыкIи ахэр щагухэм, кIэлэцIыкIу джэгупIэхэм зэращащэфхэрэм, бырсырхэр къызэралытаджэрэм, цыфхэм ярэхьтныгъэ зэрэукоэрэм.

Урысые Федерацием и Къэралыгъо Думэ депутат зэлукIэгъум къызэрэшызэхифыгъэмкэ, мыш фэдэ законопроектын дэлэжъэнхэм льapse фэхүгъэр Урысые Федерацием ишьольыр зэфэшхъафхэм ашыгсэхэрэм мы яофыгъомкэ ятхуаусыхэх тхыльхэр Къэралыгъо Думэм бэу къызэрэлкIэхъаагъэхэр ары. Цыфхэр льешэу егъэгумекIых общественне шхаплэхэу фэтэрыбэу зэхэт унхэм ахэтхэм шон пытэхэр квазэращащэфхэрэм ыкIи ахэр щагухэм, кIэлэцIыкIу джэгупIэхэм зэращащэфхэрэм, бырсырхэр къызэралытаджэрэм, цыфхэм ярэхьтныгъэ зэрэукоэрэм.

ЗэлукIэгъум хэлажьэхэрэм къызэрэшыгъэхэрэ, фэтэрыбэу зэхэт унхэм Адыгейим итхэм общественне шхаплэхэу

ахэтхэм общественне рэхьтныгъэр ащаукуагъэу агъэунэфыгъэр.

Джащ фэдэу законопроектын предприниматель яофшэнэр къыригъэхыщтмэ зэрагъэшэнэр зэлукIэгъум къыщаагъ.

— Тинепэрэ зэлукIэгъум къызэригъэльгъуагъэмкэ, цыфхэр жүгъэр зыхэлжъэрэ спортын зэгъэушомбгуягъэнымкэ, цыфхэм ѢыгэкI-псэукI тэрэз ялэннымкэ хэгъэгуми, республиками ялащэхэм къэралыгъо политикэу пхиращиарэм ишьуагъэ къекIуагъ зигугуу къэтшыгъэ чылгIэхэм афэдэхэр Мыекуапи, нэмыхэли муниципалитетхами ашызэхамыщэнхэмкэ.

Шуагъэ кытэу зэлукIэгъур куагъэ. Адыгэ Республикам исхэр зыгъэгумэхыэр яофыгъохэмкэ аш фэдэ яофхьабэхэр нахыбэрэ зэрээхашэн фаэр ашт хэлжъагъэхэм къылаагъ.

Къандор Анзор.

Урысые Федерацием и Федеральнэ ЗэлукIэ и Къэралыгъо Думэ депутат илэпээгъ.

Шуагъэ зыпари къыздахьырэп

Сектэхэм язэгъэшэн пыль шIеныгъэлэжъэу, ахэм апэшүекIорэ движениеу Урысыем щызэхашагъэм хэтэу, Православнэ Свято-Тихоновскэ гуманитарнэ университетын ипрофессорэу, тхаклоу Александр Дворкиним Адыгейим иапшьэрэ еджэпилтумэ ястудентхэм зэлукIэгъу адрилаг. Адыгэ къэралыгъо университетыр ары ар зыщыкIуагъэр.

ШIеныгъэлэжъир аперэу тиреспублике къекIуагъ. Ильесыбэ хууѓэу ар дин сектэхэм язэгъэшэн ыуж ит, аш пыль дунэе институтуу «Диалог-центр» зыфиорэм ивице-президент, общественне организациуу «Дин зэфэшхъафхэм ыкIи сектэхэм язэгъэшэнкэ гулчэхэм я Урысые ассоциаций» зыфиорэм и Президент, УФ-м юстициемкэ и Министерствэ иэкспертнэ Советэу диним ыльзенкIохэм улпэлкIунхэр зышихэрэм итхамат. Зэфэхьысъыжьэу ышыгъэхэмкэ, иеплъыкIэхэмкэ ныбжыкIэхэм

къадэгощэнэу ары ар къызкIырагъэблэгъэр.

Сектэхэм цыфым зыпари шуагъэ къызэрэфамыхырэм пстэумэ апэу аш къыкIигъэтхъыгъ. Къызериуагъэмкэ, ныбжыкIеу, кIэлэцIыкIу гомо къыхэкIыгъэу, зэхъокыныгъабэ зищыIенгъэ къыхэхъаагъэу, ау джыри аш ифэшьуашэу зиакыл миуцугъэхэр мы движениехэм нахь ахэшгэшошту мэхьух. Сектэхэм ялыкIохэу, нэмыхэли ыгъэдэонхэу пшьериль зиэхэм нахыбэу ныбжыкIэхэр ары къыхахыхэрэр. НахыпэкIе

урамым цыфхэр щагъэдэонхэм ыуж итыштыгъэхэм, непэ интернет социальне нэкIубгъохэм аштылхъохэу ары профессорын къызериуагъэр.

— Сектэм ежь ыгу къэкIыгъэу ишлонгионгъэкэ зыпари хахъэрэп, — къылаагъ Александр Дворкиним. — Гээпцагъэкэ ашхъэе фимытэу цыфхэр ахашэ. Аш илпэкIо шууапэ къыкIыгъэми, сектэм шууицэн гухэль зэриэр къышууцэштэп, шуузиэнцIын, шуудэзыхъыхин предложение гэшIэгъонхэр къыхыицтых, зыпари шумышлэу бай шуухуунэу шуукы-

гэгугъэшт. Аш фэдэ зэрэмыхъурэр штуу пытэу ишьуубытэн фае.

Сектэхэм ялпэкIохэм цыфхэр агъэдэонхэм пае шIыкIэ зэфэшхъафхэу агъэфдэхэрэм, ахэм дамыхъыхинхэм пае анахъэу анаэ зытырагъэтэн, зыфэсакынхэ фаехэм нэужым ильэкIотыгъэу къатегууцыагъ, Ѣысэхэр къафихыгъэх.

Ипэублэ гушиIэ ыуж студентхэм яупчIэхэм джэуапхэр ашт къаритыжыгъэх.

Хъут Нэфсэт.

Гъогу щынэгъончъэхэм аращаагъэх

Зыныбжь имыкIуагъэхэр щынэгъончъэу гъогум зэрэшызекIоцтхэ шапхъэхэр арагъэшэнхэм фэшI Мьеекуапэ игурыт еджапIэу N 15-м иублэпIэ классхэм арысхэм пэшIорыгъэш яофхьабэз афызэхашагъ.

Аш икIещэкIуагъэх Адыгейим икIэралыгъо автоинспекторхэмрэ кIэлэцIыкIохэм яфитынгъэхэр къеухумэгъэнхэмкэ Уполномоченнэ Адыгейим Ѣылз Александр Ивашинимрэ. Мыхэм IэпIэгъу афэхъуагъэх кIэлэеягъаджэхэр ыкIи ЮИД-м иотряд.

Пэублэ къэзэрэуѓоигъэх А. Ивашиним шIуфэс къарихыгъ ыкIи щынэгъончъэ зеконым ишэпхэ шхьаалэхэр агу къыгъэкIыжыгъэх. Нэужым кIэлэеягъаджэхэм закынгыгаа зээзэ, еджакIохэр еджапIэм икIыжыхэу яунэ зэрэкIожхэрэ гъогум зыэрэшцаагъэпсышт шыкIээр мафэ къэс агу къагъэхыжынхэу.

НыбжыкIе цыкIохэм бэрэ хеукIоноигъэу гъогум къащыхафхэхэр ыкIи ахэм апкI къикIыкIе хууѓэ-шIагъэу къеххэрэм полицейскIхэм ягуу къашыгъ. Джащ фэдэу гъогум чыпIэ гээнэфагъэу зэрэфэнхэ альэкIыщхэм зэрэшызекIоцтхэ шыкIэхэр къафалотагъэх. Анахъэу анаэ зытыараагъэдзагъэр лъэрсрыкIо зэпIыркIыпIэхэм къинигъюу къащяххэрэр, ав-

томобильхэр зэркIохэрэ гъогум сакыныгъэ къызшыхагъэфенеу зэрэштыр, аш фэдэ чыпIэм игъунэгъюу Ѣыдэгхуэ зэрэмыхъуутыр, нэмыхэли. ШIокI имыIэу нэфынэр къэзьтырэ ныбальхэр ашыгъынхэу афагъэптигъ.

Нэужым гъогурыкIоным ишахъэрэ зэрэгэцкIэнхэ фаэр

къаушыхъатынэу Александр Ивашини, ЮИД-м иотряд хэтхэри ягъусэхэу урамым техьагъэх.

Къыхыгъэ Ѣыгъэдэонхэм зытагыгъэштэп, шуудэзыхъыхин предложение гэшIэгъонхэр къыхыицтых, зыпари шумышлэу бай шуухуунэу шуукы-

Агу къагъэкIыжыгъ

Адыгэ Республикам и Мафэ ипэгъокIэу яофхъэбэзэ зэфэшхъафхэу зэхажу хабээ. Ахэм цыфхэр ахэлжээ ыкIи анахъу ахэтхэр ныбжыкIо къыкIохэр ары.

Аш епхыгъэу кIэлэцIыкIу купхэр зэхэтхэр зэрээращэрэм ипчагъэ хэхьо. КъыткIэхуухъэрэ лээжхэм ящиинэгъончъагъэ къеухумэгъэнхэм фэшI Адыгейим икIэралыгъо автоинспекторхэм мэфэкIым ыпэкIэ къалэм дэт кIэлэцIыкIу творческэ ыкIи къэшшокIо купхэм ялащэхэм зауагъэхагъ.

КIэлэцIыкIу купхэр автобусхэмкэ зэрээращэрэм епхыгъэ шапхъэхэм зэхъокыныгъэу афашыгъэх 2019-рэ ильесим чьэпIыгъум и 1-м къыщегъэжыгъэу куачIэ илэ зэрэхуугъэр къэзэрэуѓоигъэхэм къафалотагъ. Джащ фэдэу ахэр зезыщхэрэм, ягъусэхэм ыкIи зэхэшакIохэм ашIэн фаехэм анаэтираагъэдзагъ.

Урысыем и МВД исайтэу <https://гидд.рф/corp/children-traffic> зыфиорэм зихъэхкэ нахь ижэктэгъэу къэбарым зыщагъэхъозэн зэральэхыщтыр аралыагъ.

Иофхьабэзэм хэлэжъагъэхэе хыакIэхэм «тхашууѓоигъэпсэу» инспекторхэм къаралыагъ.

Къольхъэ тын- Іыхыным пэшIуекIох

«Коррупцие» гущыIэр цыфым зызэхихыкIэ апэдэдэ ышыхъэ къихъэрэ Уголовнэ кодексыр ары. Ар кызэрагурыо-
рээр ахьщэ къуальхъэ тыгъэнэр ыкIи къайхыгъэнэр, яэнатIэ кызфагъэфедээ бзэджэшIагъэхэр зэрэзерахъэхэрээр
ары. Арэу щитми, сыда «коррупцием» къикырэр?

ГущыIэр «коррупциер» ла-
тынныбзэм къихъкIыг, «зэшти-
гъэкъон», «зэштигъэхъан» мэ-
хъянэр илэй агъэфедэ. Корруп-
циер къэралыгъом иэкономи-
кэрэ обществэмэр зэрарышо
языхырэ, алъапсэ кIэзыуты-
ре уголовнэ бзэджэшIагъэхэм
ащыш. Ащ къыздыхырэ гумэ-
кыгъом тикъэралыгъо щыпсэу-
ре цыф пэпчэ ишыIэнтыкIэ
зэрар екы.

Коррупциер урысые экономикэм исектор анахь зыщы-
зуушомбъухэрэм ащыш, сид фэдэрэ бизнеси — регистра-
цием къыщегъэжъагъэу ІэнатIэ
зыыгъхэм анэсэу ар алъээсэ. Экспертхэм къызэралытагъэм-
кIэ, ильэсэм къикоцI ахьщэ
къольхъэ тын-Іыхыным федэу
къыхахырэ фэдитукIэ нахьыб
чыдагъэм ыкIи гъэстыныхъэ
шхъантIэм къаклакорэм нахь.

«Коррупцием пэшIуекIох» зыфиорэ Фе-
деральнэ хэбзэгъэуцугъэм
къызэригъэнафэрэмкIэ, корруп-
цием хэхъэх ІэнатIэ алыгыр
ашхъэх IофкI къызэрэзфагъэ-
федэрэр е хабзэр аукъозэ,
обществэмэр къэралыгъомре
яфедхэм апэшIуекIохээ ахь-
щэм е нэмыкI мылькум кIэнэ-
цыхъээ ІэнатIэ зытуутр ашхъэх
е нэмыкI горэм пае зэрагъэ-

ным ыльэныкъокIэ цыфхэм, организациехэм яфитынгъэу аукъуагъэхэр зэтэгъэуцожыгъ-
гъэнхэр ыкIи къэхухумэгъэнхэр. Къэралыгъо хэбзэ къулы-
къухэр, гражданскэ обществэм
институт ыкIи цыфхэр зэ-
кIэ зэгъусэхэу ахьщэ къольхъэ
тын-Іыхыным пэшIуекIохъэн
фае. Мы Iофгыгъом изэшIо-
хын гумзкIыгъо шхъалеу щыт.
Мыщ епхыгъэу Мыекъупэ Iоф-
шIэкIо куп щызэхашаагъ. Ащ хэ-
хъэх хэбзэхухумэкIо ыкIи чып-
пэ зыгъэорышIажын къулы-

фэрэмкIэ, шэпхъэ правовой
актхэм нахьыбэу къахафэхэрэ
коррупционэ хуугъэ-шIагъэхэр
иэнатIэ къызэрэзфигъэфеда-
гъэм, административнэ шыкIэ-
хэр икью ыкIи игъом зери-
мыгъэцэкIагъэхэм, нэмыкIхэм
япхыгъэ Iофгыгъохэр ары.
Экспертизэм ишIуагъэкIэ
коррупционэ нэшанэ зиэ
хууье-шIагъэу зэрхъэхэрэм
яичагъэ нахь makIэ зэрэхурэм
щеч хэлэп. Зыми емыпхыгъэ
коррупцием пэшIуекIох экс-
пертизэм изэфхысыжхэр
кулыкъухэм, организациехэм,
ІэнатIэ зыыгъхэм афагъэхын-
хэ ыкIи шлокI имыIеу мэфэ 30-м
къикоцI ащ хэлпленхэ фад, джэуапэу ахэм къаратыжы-
хэрэ зэрэхтэгэх тхапэр экспертизэ
зышыгъэм къыфагъэхыжын
фае.

Джащ фэдэу прокуратурэм
иофшIэн ильэныкъо шхъалехэм
ащыш къольхъэ тын-Іыхыным
пэшIуекIохъэныкIэ хэбзэгъэу-
цугъэр зэрэгэцакIэрэр проку-
ратурэм инэпльэгъу ригъэкы-
рэп. Ащ лялапсэ имыIеу щытэп.
ГущыIэр пае, мы лъэныкъомкIэ
хэбзэгъэуцугъэр аукъуагъэу
цыфхэм ыкIи юридическэ ли-
цэхэм дэо тхильхэр къафагъэхын-
им, шлокI имыIеу ахэм-
кIэ улпэлкIунхэр зэхашэх.

Джащ фэдэу коррупционэ
нэшанэ зиэ бзэджэшIагъэхэм
зэрарэу къахыгъэм къыра-
гъэгъэзэжынэм республикэм
ипрокуратуре ипащхэм лъешэу
анаэ тырагъэты. Къэралыгъо
ыкIи муниципальнэ къулыкъум
епхыгъэ хэбзэгъэуцугъэр рес-
публикэм зэрэгчагъэцакIэрэм
ыкIи ахьщэ къольхъэ тын-Іыхы-
ним пэшIуекIохъэним ыльэны-
къокIэ прокуратурэм зэхищэ-
ре Iофтхабзэхэр мы ильэсми
лигъэкIотагъэх.

Лынгэлэн къулыкъум изэфхы-
сыжхэм къызэрагъэн-

ыльэныкъокIэ бзэджэшIэгъэ
55-рэ республикэм щызэрахъа-
гъэу къыхагъэшыгъ. Мы ильэ-
сым хэбзэхухумэкIо къулыкъу-
хэм гъэльэшыгъэ шыкIэм тетэу
анаэ зытырагъэтыгъэхэм ащыш
ІэнатIэм үт пащхэм къуаль-
хъэ аштэмэ гъэунэфыгъэнэр.
ГущыIэм пае, Мыекъопэ къэлэ
администрацием ипащэ игуда-
дээ ыкIи УФ-м хэгъэгү клоцI
IофхэмкIэ и Министерствэ
епхыгъэ муниципальнэ образо-
ванием и Къэралыгъо автоин-
спекциеу «Адыгейский» зы-
фиорэм инспекторхэм аль-
еныхыкъокIэ прокуратурэм уголов-
нэ Iофхэр къызэуихыгъэх.

Коррупционэ нэшанэ зиэ
бзэджэшIагъэу зэрхъэхэрэм,
мы лъэныкъомкIэ ІэнатIэхэм
аулыхэу хэбзэгъэуцугъэр зыу-
къохэрэм якъыхэгъэшынкIэ
пэшIорыгъэш юфхъабзэхэр
прокуратурэм зэрихагъэх.
Къольхъэ тын-Іыхыным епхыгъэ
бзэджэшIагъэу зэрхъэхэрэм
нахьыбэу къыхафэхэрэм ащыш

200-рэ хъурэ зэрарыр юриди-
ческе лицом рихыгъ.

Къольхъэ тын-Іыхын нэшанэ
зиэ бзэджэшIагъэу зэрэзера-
хъагъэм къыхэкIэу республикэм
ихыкъумхэм нэбгырэ 19 агъэ-
мысагъ: хэбзэхухумэкIо къу-
лыкъушIэу зы нэбгыр, чыпIэ
зыгъэорышIажын къулыкъум
ипащэу зы нэбгыр, УФ-м хык-
ум приставхэм я Гъэорыша-
пIэу АР-м щыкIэм ІэнатIэ щы-
зыыгъыгъэх нэбгырти, къэ-
ралыгъо автонадзорын ІэнатIэ
щызIэгъэ зы нэбгыр, феде-
ральнэ мэшIогъэкоцэ къулы-
къум ІэнатIэ щызыыгъыгъэ зы
нэбгыр, муниципальнэ учреж-
дением иофышIэ нэбгырти,
кIэлэцIыкI ыгыыпIэм иофышIэ
зы нэбгыр, коммерческе орга-
низацием ипэшэ нэбгыри 4 ыкIи
цыф къызэрькIо нэбгыртиф.

ГущыIэм пае, пшъэдэцIы-
жьэу ыхырэмкIэ гъунэпкъэ
гъэнэфагъэ зиэ обществэм
икоммерческе пащэ ыльэны-
къокIэ Мыекъопэ къэлэ хыку-

**Коррупциер урысые экономикэм исектор анахь зы-
щызыушиомбъухэрэм ащыш, сид фэдэрэ бизнеси –
регистрацием къыщегъэжъагъэу ІэнатIэ зыыгъхэм
анэсэу ар алъээсэ.**

бюджет ахьщэр зэратыгъу гъэм
епхыгъэ Iофхэр. ГущыIэм пае,
коммерческе ыкIи нэмыкIхэм
организациехэм ІэнатIэ ащышы-
гъхэм чыгухэм ягошынкIэ
коррупционэ нэшанэ зиэ бзэ-
джэшIагъэхэр зэрхъагъэхэу
къыхагъэшыгъ. Ащ нэмыкIэз
Адыгэ Республикаэм и Проку-
ратура коммерческе организа-
цием игенеральнэ пащэ ыльэны-
къокIэ уголовнэ Iоф къызэ-
Iуихыгъ. ЗэрагъэунэфыгъэмкIэ,
пащэм илэжкапкI хэбзэнчэхэу
ежэ зыфхигъэхъожыгъ, ащ
къыхэкIэу сомэ миллионрэ мин

мум уголовнэ Iоф къызэуи-
хыгъ. ЗэрагъэунэфыгъэмкIэ,
пащэм нэмыкIхэм игусэхэу
IофшIэнэу афагъэцэкIагъэм иба-
гъэ хагъахъозэ юридическэ лицо
нэбгыртиумэ яхъщэу сомэ
миллион 58-м ехъур ашуатыгъу-
гъэх. Хыкумым иуашькIэ па-
щэм ильэсич хъанс тыральхъагъ.

Джащ фэдэу хэбзэгъэуцугъэм
къыдильтийтэу къэралыгъо ыкIи
муниципальнэ къулыкъушIэхэм
мылькум ыкIи федэу яэр, агъэ-
кIодыгъэ пчагъэр зэрэхтэгэх
тхапэр алэхъагъахъэхэмэ про-
куратурэм икулыкъушIэхэм
ренэу улпэлкIунхэр зэхашэх.
Мы лъэныкъомкIэ хэукунонгыгъэ
зышыгъэхэр къыхагъэшыгъэх
ыкIи ІэнатIэ зыыгъхэм дисцип-
линарнэ пшъэдэцIыжь атыраль-
хъагъ.

Ахьщэ къольхъэ тын-Іыхыним
ыльэныкъокIэ хэбзэхухумэкIо
кулыкъухэм яофшIэн шуагъэ
кытэу зэхашэним лъэкIэу яэр
зэкIэ рахыгъиёнэ, обществэм-
кIэ щынагъо къэзэтыре бзэ-
джэшIагъэхэр ыкIи бзэджэшIэ-
гъэ инэу зэрхъэхэрэр нахь
makIэ шыгъэнэр тапэки про-
курорхэм пшъэрилтэу зыфа-
гъэуцужхэрэм ащыш.

КИАРЭ Фатим.

Іэнэ хъураер

Адыгэ Республиктэ зэрэзтеуцуагъэр, Йофшагъэхэр, зэфэхьысыжъхэр

Мыхэм афэгъэхьыгъагь гуманитар ушетынхэмкэ Адыгэ республикэ институтэу Т. Кэращэм ыцэ зыхырэм мэфэкі юфтхъабзэу щылагъэр.

Адыгэ Республикэр зызехаагъэр ильэс 28-рэ зэрэхьүтээм епхыгъэу лъэпкэ лъачлэу адигэхэм къэралыгъо статус ягъэгъотыгъэнхэмкэ юфышоу зэшшуахыгъэр, аш къешлэкыгъэ тарих хуугъэ-шлагъэхэр, чэзычээзыу, игъорыгъоу республикэр щылэх хуунхэмкэ лъэбэкъухэр акъыл хэльэу зэрашыгъэхэр іэнэ хъураем къышыралотыкыгъэх.

Мэфэкі зэхахьэр къыззэуи-хыгь ыкы зэрищагь институтым идиректорэу, философи шэ-ныгъэхэмкэ докторэу Лытуужуу Адам.

Іэнэ хъураем иофишэн хэлэжъагъэх шэныгъэлэхжэхэр, общественнэ юфышэшхохэр: Адыгэ Республикэм иапэрэ Президентэу, экономике шэ-ныгъэхэмкэ докторэу, профессорэу Джарымэ Аслын, социология шэныгъэхэмкэ докторэу, профессорэу, академикэу, къэралыгъо улчэжъэйбуу, АР-м и Президентыгъэу Тхакуущынэ Аслын.

Іэнэ хъураем гүшүэ шхъялэу «Основные этапы становления Республики Адыгея» зыфиорэр къышишыгь институтым тарихынхэмкэ иотдел ипащэу, тарих шэныгъэхэмкэ докторзу Ацу-мыжъ Казбек. Къэралыгъо лъапсэ республикэм фэшыгъэнхэр тарих реформэ инхэм язэшхохун епхыгъагь, аш нэмийкэу, мы уахтэр Урысыеэмкэ, аш къешлэкыгъэ хэхүхэм ящылэкэ-псэукэлэки, якыззэтэгъэ-нэн-ухуумэнкэ хыльягъэ. Джаш фэдэ лъэхъаным Адыгэим зыкъигъэнэжын къодыр армырэу, нахышшум ылъянхынхэмкэ пьогу хихин зэрилэкыгъэр, лъэбэкъу пэпч акъыл хэльэу, зэкэ зэпащечызэ, аушетызэ зэрашыгъэр Ацуумыжъым до-

кладым щылгъэтхыгъ. Адыгэ автомон хэкоу 1922-рэ ильэсэм, совет хэбзакэм иуахтэ зэхажгъагъэр цыф лъэпкэ зэфэшхыафыбэу Адыгэим щызэдэпсэхэрэмкэ жыкыкъэшгэйоу зэрэштигъэр, ильэс 69-м къыкыц хэкум щылэкэ-псэукэлэки опыт ин лъэлэль зэрэхуугъагъэр, ушынибэ аш зэрэхихыгъэр, къэралыгъо юфышэшхоу, иадыгэ лъэпкыкэ зышхъамысыжь псэемыблэжъэу Хъахъурэтэ Шыхъанчэрэе зэрэштигъэр, автомон хэкоу тэзэрэпсэуугъэм ишүугъэ къызэрэкуугъагъэр, апэрэ къэшаклохуу аш фэдэ мамыр-шхъхафит щылакэм илагъэхэм ацлэхэр тьшгүпшэ зэрэмыхъущтыр, япэ-

сыгъэ уасэр ягъэгъотыжыгъэн зэрэфаэр къыуагь.

1991-рэ ильэсэм хэку Советын инароднэ депутатхэм ясес-сиеу щылагъэм къэралыгъо шапхъэ илэу Адыгэ Советскэ Социалистическэ Республиктэ щылэх зэрэхуугъэмкэ Декларациер шаштэгъагь. 1991-рэ ильэсэм законэу «АО-р Адыгэ Советскэ Социалистическэ Республиктэ РСФСР-м хэт хуугъэ» зыфиорэр аухэсигъагь.

Іоныгъом и 23-м, 1991-рэ ильэсэм РСФСР-м и Апшэрэ Совет и Президиум унашьо ыштэгъагь «О порядке сроках проведения выборов народных депутатов» ылоу ыкы аш елтыгъэу, щэх хэмийлыгъэу,

еж-ежырэу иамал къызэрихъэу псэун фитэу, Урысые Федерации исубъектэу зэрэхуугъэмкэ Адыгэим икъэралыгъо статусыр ыгъотыгъ.

Тыгэгъазэм и 22-м, 1991-рэ ильэсэм Адыгэимкэ РСФСР-м и Апшэрэ Совет и Президиум хэхьашт депутатхэм яхэдзинхэр щылагъэх.

Гъэтхапэм и 22-м, 1991-рэ ильэсэм Унашьо аштаг къэралыгъуаклэм цэу илэштымкэ — «Адыгэ Советскэ Социалистическэ Республиктэ зыфиорэр «Адыгэ Республике» хуугъэ. Къэралыгъо тамыгъэ шхъялэхэр — буракыр, гербэр, гимнрын къыхахыгъэх.

Гъэтхапэм, 1995-рэ ильэсэм

республикэм ежь и Конституции илэ хуугъэ. Мы хуугъэ-шлагъэр Адыгэим къэралыгъо шапхъэ зэригъотыгъэр къэзыушыхытырэ юридическа лъэныкъуагь.

Адыгэ Республикэр щылэхуунхэмкэ анах мэхканэ зила-гъэр зэмийзэгъынгъэ-зэпэуучжүү банэ къыхэмхыауу политикическа лъэбэкъу иныр зэшшохыгъэнхэр арьгъэ. Ашкэ «Комитет 40», Адыгэ Хасэм, цыф гъэсэгэе йушхэу Шхъэлэхъо Абу, зэлжашэрэ тхаклоу Мэшбэшэ Исхакъ яшлэнгъэ-акыл мы тарих хуугъэ-шэлгъэшхом зэрэхэлээр, апэрэ Президентэу Адыгэимкэ хуугъэ Джарымэ Аслын лыгъэ-птигъэ ин, щэлагъэ къызэрэхфагъэр, Адыгэ Республикэм лъэбэкъукихэр ыпекэ езыгъэшыгъэ Президентыгъэу Тхакуущынэ Аслын яшушлагъэ къэгүшыгъэхэм кла-гъэтхыгъиг.

Іэнэ хъураем къышыгүшыгъагь тарих шэныгъэхэмкэ докторэу, профессорэу, АКУ-м тарих факультетымкэ идеканэу Пэкэшо Нурбай. АР-р зэхэшагъэ зэрэхуугъэр адыгэ къэралыгъо щылэх зыеклэ-псэукэм хэгъэхэгъэ-нэмкэ, зегъэушомбгүгъэнхэмкэ зичээзыу лъэбэкъу ылтыгъатагь. Республикэр тиэ зэрэхуугъэм ишүагъэ зэрэнэрэрильгэйур, лъэпкэ лъачлэу адыгэм аш нахь шхъяфит-гүйт гупшигэкэ амалхэр къызэрэритихэрээр, къэралыгъо лъапсэр зытэгъотым лъэбэкъукихэр зэрэшыгъэхэр кла-гъэтхыгъигъэх.

Іэнэ хъураем Адыгэ Республикэр гъэлтигъэнэхэмкэ, ыпекэ лыклютэнхэмкэ шэгээн фаехэм ашытегуушыгъагъэх, ахэмкэ зигго юфыгъохэр агъен-фагъэх.

МАМЫРЫКЬО Нуриет.

Къэрэ пкыгъохэр агъэкодыгъэх

Тэхъутэмыкье районым ит псыутээм инэпкэ Хэгъэгу зэошхом ильэхъан агъэфедэгъэ лагымэ къышагъотыгъ.

Полицием иофишэнхэм а къэбарыр къазы-Іэклхэм псынхэу чын-пээм нэсыгъэх. Кинологхэм хэхэр ягъусэхэу лагымэр къышагъоты-

гъэ чыплэр къаплыхъагь. Щынагъоу щыт пкыгъор амьгээкодызз, патруль-постовой къулыхъум иофишэнхэм чыплэр къадыхъагь.

Росгвардием ишьольыр Гъэлорышлаплэ испе-циалистхэм зэрагъэу-нэфыгъэмкэ, пкыгъоу къагъотыгъэр Хэгъэгу зэошхом ильэхъан агъэ-

федэгъэ лагымэу къычээгъигъ. АР-м хэгъэгүүлэц иофишэнхэм и Министерствэ ипресс-къулыхъу къызэритыгъэмкэ, лагымэр а

чыплэм къышагъэуагь. Мы аужырэ мафэхэм мыш фэдэ хуугъэ-шлагъэхэр Адыгэим ятлонэрэу щагъэунэфы. Гүшү-лэм пае, Мыецопэ рай-

оным артиллериискэ то-пышэу ильэс 70-м ехүрэ чыгум хэлтыгъэр къышагъотыгъ. Ар хэушхъяфыгъигъэ полигоным къышагъэуагь.

ЛъЭПКЪ КУЛЬТУРЭМ ИКЪЭУХЪУМЭН

Культурэм икъэухъумэн, икъэлтийн, ихэгъэхъон Адыгэ къэралыгъо университетым адыгэ филологиемрэ күлтурэмрэкъе инфакультет лъэшэу пыль. Ар къыхегъэты мыш ипащэу Хъамырзэкъо Нуриет.

— Гъэ къэс юфтхьа бзэхэр студентхэм, к'ялэ-еджаклохэм апае зэхэтэшэх. Аш пыльых к'ялэ-егаджэу ютхэр, студент-

хэми бэк'э ахэм ауж физическэ диктант» зызыкырагъанэрэп. «Адыгэ диктант», «Бээ джегу-к'ялэхэр», «Олимпиадэхэр адыгабзэкъе», «Этнограф-

филорэ юфтхьа бзэхэм чану ахэлажьэх. Кавказ заом фэгъэхыгъэ Иэнэ хурае ильес къэс ретэ-

гъяклохы. Проектэу «Лъапсэ» зыцээр гъэмафэм зэхэтшагъ. Адыгэ хабэр, Адыгэ къэшуюакъэхэр, адыгабзэр, фольклор-

рыр, дышъэидэнэр ык'и нэмых къэшюакъохэр аш къызэлтиубытыштыгъэх, — къыуагъ деканым.

Гъэреко диплом плъыжкъе университетеир къэзыухыгъэхэм факультетым икафедрэ Іенатхэр щагъотыгъэх. Тхъаркъохъе Нэфсэтрэ Трапизонян Виолеттэрэ лаборанткэх. Нэфсэт мыгъэ нэбгыре 25-у факультетм къичэхъягъэхэр ригъэджэштых.

— Джыри еджаплэм сзычэсым ныдэльфыбзэм лъэшэу сыйфэшгъагъ, ар къызысэухым тэубытагъэ хэлъэу мы факультетым сыйк'ячэхъягъ. Еджэгъу ильеситфыр псынк'яу чагъэ, джы не-перэ мафэм тыйзэ, ти-культурэ ихэгъэхъон сыйпиль, — къыуагъ Нэфсэт.

Адыгабзэм, хабзэм, тхаклэм, зеклиакъэхэм язэ-

гъэшэн нэмых къэшюакъохэр аш къызэлтиубытыштыгъэх, — къыуагъ деканым.

Гъэреко диплом плъыжкъе университетеир къэзыухыгъэхэм факультетым икафедрэ Іенатхэр щагъотыгъэх. Тхъаркъохъе Нэфсэтрэ Трапизонян Виолеттэрэ лаборанткэх. Нэфсэт мыгъэ нэбгыре 25-у факультетм къичэхъягъэхэр ригъэджэштых.

— Джыри еджаплэм сзычэсым ныдэльфыбзэм лъэшэу сыйфэшгъагъ, ар къызысэухым тэубытагъэ хэлъэу мы факультетым сыйк'ячэхъягъ. Еджэгъу ильеситфыр псынк'яу чагъэ, джы не-перэ мафэм тыйзэ, ти-культурэ ихэгъэхъон сыйпиль, — къыуагъ Нэфсэт.

Адыгабзэм, хабзэм, тхаклэм, зеклиакъэхэм язэ-

гъэшэн нэмых къэшюакъохэр аш къызэлтиубытыштыгъэх, — къыуагъ деканым.

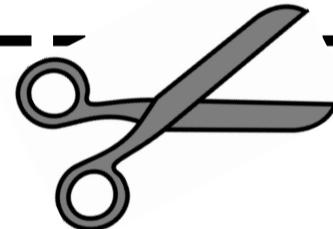
Сызьыпсэурэ республикэм ихъишэ сэшэ, ыбзэ зээгъэшэнэу сыйау мы факультетым сыйдхагъ. Джы адыгабзэр къызгурэо, сэтхэшью ык'и тэкли сирэгүшүэ, — къыуагъ аш.

Студенхэр зыщдхэрэ псыуальэр жыы хъугъэ, зык'ярыс столхэм, пхъэнтэклюхэм бэ аныбжыр. Ау ар япэриохъоп абзэ фэшэгъэнхэмк'я, адыгэ хабзэр ухумэгъэнным пыльынхэмк'я, хышишэу блэкигъэр зэрэгшэнэмык'я. Зы унагъом исхэм афэдхэхэу зэгурэох, зедэлжых, зэпэгъокъых.

Хъабый Пышмаф.

АКУ-м истудент.

Адыгэ къэшюакъэхэр

Растения

Къэшюакъэр

Евгения ароматная — мэхъыч, къэрмэфибл, мэхъычплъыж (каб.), къеримфибл, лыхупышхын (черк.)

Ежа сборная — набдээтху (черк.)

Ежевика — къэцмаркъу, мээмракъу, къэмарыкъу (шапс.), мэракъуапцэ (каб.), мээмракъу (бесл.)

Ель — псэи, псае (шапс.), псей (каб.)

Жабрица — къуэныжь, кхъуэныжь, кхъуэныжьудз (каб.), къуэныжьудз (черк.)

Жасмин — антъир-джэрджэм
Желтолоз — дзэлтигъуэ (каб.)

Желудь — мышк'у, мышхуэмыйлэ (черк.)

Жерушник — хъэкъиршдэгү (черк.)
Живучка — сэф, сэху (каб.)

Жимолость — джэрджэм, тэрджэм, тэрджэм, джырджын (каб.), тэрджэн (черк.)

Жимолость обыкновенная — антъир, антъирэ (каб.)

Жостер слабительный — бгырхил, бгырхилэ (черк.)

Заразиха — ньюожьыцэ, жылузху-ххуэ, сэхурангъэгъу (каб.), фызыжьыдээ, нэуэжьыдээ (черк.)

Звездчатка — удзк'эс (каб.)

Зверобой изящный — Пышмахуэ и шей (черк.)

Зверобой обыкновенный — гъожьуц, емынэгъал, мэшыжъы (шапс.), гъуэжьудз (черк.), мэк'ушай (бесл.), шэмэдхъэдьырг (каб.)

Зверобой продырявленный — гъожьуц, емынэуц, гъуэжьудз (черк.), мэк'ушай (бесл.), шэмэдхъэдьырг (каб.)

Земляника — губъоцумпэ, губъу-мэракъуэ, щыимэракъуэ (каб.), мэракло (шапс.), щыгуумэракъуэ (бесл.)

Земляная груша — чырык'у, щыры-к'уэ, щыагъык'уэ (каб.)

Змеиный корень — блэару (каб.), щыпц'эгын (черк.)

Лъыжъым къехъулагъэр

Къимафэу лъыжъ горэ пхъэш щыла-гъэу, пхъэ кухъэ къыщи, къыдэхъа-жыгъэ. Пшыгъэу, мэлакъэ лагъэу унэм зехъажыгъ, джэныкъо пашхъэм къэ-быкъэ шъомпэ сэмэ зэхэль гуилъэ-гъуагъ. Мыш дэжъым лъыжъым шъузыр югукъе ыумысыгъ.

— Мы армэужъыр непэ ренын пшэ-рхъягъэп, къэбыкъе ыуцэлоу Ѣысы-гъэн фое.

Зэрэгубжыгъэу шъузым еджагъ:

— Шъуадэжъ, птыщ усщэжъыщтыш, зыкъэгъэхъазырьжъ!

Шъузым зи къыпимыухъэу, псынк'яэ зыкъыфали жэм итъисхъагъ.

Клохээ ячылэ хэгъуашхъэ зынэсхэм бзыльфыгъэр къэлъеуагъ:

— Сыюльеу, Тхъэм пай, сымыу-шхъякъоу сигъеки сидэгъэхъажъ.

Лъыжъым жэр къызызэтырегъеуцом

ныор ипшыгъ, ил Ѣыкъыфигъази къыриуагъ:

— Непэ ренэм умышхагъэу, умэлэ-к'ягъэрэ пхъэшы Ѣыщагъ. Укъэпшыгъэ гущэу укъэкъожыгъ, узынэсыжъкъэ шъо-жъоу пфэшшыгъэу мэк'лаем тетыш, къе-хъыхи шхы.

Мыш дэжъым ишхъэгъусэ мысагъэ зэримыэр лъыжъым къыгурьуагъэу, къэгъожыгъэу жэм къик'и, шъузым

ыблыпкъ къык'яли, къыдеэзэ жэм къыригъэтысхъажыгъ ык'и еужъырэе ядэж къэкъожыгъэхъ.

Ижък'я джащ фэдэ шъуз юрышэе чанхэр Ѣылааъхъ.

* * *

Шъоужъо зэраашырэр

Къэбыкъе къыхыгъакъэр агъажъо, ауп-к'ялк'я, етланэ шъоум купк'яхъэр халь-хъэхъеш, агъэжъожъы.

Самбо

Хэгъэгум имедалитф

Урысыем иныбжыкъэхэм самбэмкэ яклэух зэнэкъоку Новороссийскэ щыкъуагъ. Ильэс 15 – 16 зыныбж калэхэр, пшьашъэхэр бэнэпэл алырэгъум щыззукълагъэх.

Адыгэ Республикэм самбэмкэ спорт еджаплэ зыщызыгъасэхэрэм медали 5 къыдахыгъ. Пшьашъэхэм язэукигъехэм Екатерина Соловьевам, кг 70-м къехъу, дышъэр къащидыхыгъ. Купым бэнэкло 21-рэ щыззэнэкъокуугъ.

— Екатерина Соловьевам бэнэгъуи 5 иларь, — къытиуагъ Адыгейим икомандэ зэукигъехэм афэзыгъехъазырыгъэмэ ащищ тренерэ Гуятыж Хъалидэ. — Екатерине йепэлэсэнгъэ ин къыгъэлэгъуагъ, гүгъэ аримытэу ябэнгъ. Лъэустэнхъабэл зыщызыгъесээр пшьашъэм, ащ итренирэу Нэнэжж Байзэт тагъегушигъуагъ. «Спортым гъэхъагъеу щысшыгъэр Адыгэ Республикэм имэфэкл мафэ фэсэгъехъы», — къытиуагъ Екатерина Соловьевам.

Европэм изэнэкъокуу тагъегъазэм и 6 – 9-м Ригэ щыкъоштэм Е. Соловьевар хэлэжъэшт.

Адыгэ Республикэм ибэнаклохэр, тренерхэр.

Калэхэм язэукигъехэри гъэшэгъониагъэх. Гъомлэшк Анзор, кг 46-рэ, ятлонэрэ чыпилэр хэгъэ-

гум къыщидыхыгъ, тренерыр Гъомлэшк Алый. Кобл Рэмэзани кг 46-рэ къэзыщечыхэрэм янэ-

къокуугъ, джэрзир къыдиҳыгъ. Тренерхэр Джалымэко Рустамэр Джалымэко Нурбайрэ нарт шаор агъасэ.

Нащ Расул, кг 55-рэ, тыжыныр къыдиҳыгъ, Джарымэкохэу Рустамэр Нурбайрэ агъасэ. Хъакъуй Амир, кг 66-рэ, джэрзир къыхыгъ, тренерэу Гъомлэшк Алый илаш.

— Новороссийскэ щыкъогъэ зэнэкъокуум бэнэкло 700-м нахыбэ хэлэжъагъ, — къеуатэ Адыгэ Республикэм самбэмкэ спорт еджаплэ илашэу, спортымкэ дунэе класс зиэ мастерэу Делэкко Адамэ. — Адыгейим ибэнаклохэм гуетынгъэ ин къизхажъэфагъ. Зэклэ тиспортоменхэм, тренерхэм гъэхъагъеу ашыгъэреспубликэм имэфэкл фагъехъы. Зэнэкъокуум Адыгэ Республикэм ибыракл лягэу щытлэтигъ, дгээбээтагъ.

Адыгэ Республикэм изэнэкъокуу

«Урожай» анахь лъэш

Республикэм футболымкэ изэнэкъокуу иклэух ешлэгъу Адыгейим истадион шъхьаиэ чъэпьюгъум и 5-м щыкъуагъ.

Адыгэхъялэрэ Тульскэмрэ якомандэхэр зэукигъехъ. «Урожай» Тульский 2:0-у теклонгъэр ыхынзэ, Адыгэхъялэ иешлаклохэм ащ икъэлапчээ лэгуар дадзагь — 2:1. Ащ үүж зэукигъуур ыхынштыр язэрэмгъашаиу командэхэр зэнэкъокуухэзэ, Адыгэхъялэ иешлаклохэр нахыбэрэ аплэклэ илыштыгъехъ. Пчъагъэм хагъэхъонэу чыпилэшүү ифэштыгъехъ, ау «Урожай» икъэлэпчээлүүтэй Але-кес Саяпиным шлокъынх альэкъы-

гээл, ухумаклохэри цыхъэшлэгъоу зэрэшлэхтэй пылтыгъехъ.

«Урожай» ошлэ-дэмешлэш ыпеклэ лъыкыуати, Адыгэхъялэ икомандэу АСБИР-м икъэлапчээ лэгуар дидзагь. Зэукигъуур уахьтэр аухыннымкэ такъикни 10 фэдиз къэнэгъяяни, «Урожай» теклонгъэм нахь зэрэлблагъэр къэпшлэнэу щытыгъ.

АР-м физкультурэмкэ юкыи спортымкэ и Комитет илашэу Андрей Бородинимре

республикэм футболымкэ и Федерации итхъаматэу Николай Походенкэмрэ хагъэунэфыкырэ чыпилэхэр къыдээзыхыгъэ коман-дэхэм, ешлэкло анахь дэгъухэу зэхэшаклохэм къыхагъэшчыгъехэм афэгушуагъехъ. Медальхэр, щытхуу тхылхэр, нээлэпль шүхъафтынхэр аратыжъигъехъ.

Тульском иешлаклохэм аплээ чыпилэр къыдахыгъ, Адыгэхъялэ щыцхэр ятлонэрэ, Төүцож районным икомандэ ящэнэрэ хууѓэхъ.

Алексей Саяпинир къэлэпчьеуут анахь дэгъу, Хъоткъо Аслын ухумаклохэм къахагъэшчыгъ, Александр Филипповыр — гулчэм, Тъваркъохьо Джантэмээр — ыпеклэ анахь дэгъоу щешлэгъехъ.

«Урожай» итренерхэр Аль-ександэр Вольвач, Алексей Филипповыр афэгушуагъехъ.

Къоджэ спортым зызэриушъомбъурэр, футбол ешлэхэрэм ялэпэлэсэнгъэ хагъэхъонымкэ спортым зызэриушъомбъурэр Андрей Бородиним зэхахъэм къыщиуагъ, ти Лышхъэу Къумпил Мурат ыцлэкло зэнэкъокуум хэлэжъагъехэм афэгушуагъ.

Шахматхэр

Псынкээу уегъэгупшыс

Адыгэ Республикэм шахматхэмкэ изэнэкъокуу бзыльфыгъехэри, хульфыгъехэри хэлэжъагъехъ. Зэукигъехэр гэшлэгъонэу Мыеекуапэ щыкъуагъехъ.

«Блиц» зыфиорэ зэнэкъокуум хэхъэрэ ешлэгъур таикынчишэ макло, кошыгъо пэпчээ нэгъэуплэлэгъуи 2 къафыхагъахъо. Республиком физкультурэмкэ юкыи спортымкэ и Комитет зэукигъехэр зэхищагъехъ, нэбгырэ 19 хэлэжъагъ.

Бзыльфыгъехэм язэнэкъокуу Александра Ильинам очкоуи 6 къышихъи, аэрэ чыпилэр къыфа-тэшшошагъ. Мария Пивоваровам очкоуи 5,5-рэ ригъэкуу, ятлонэрэ чыпилэр къыдахыгъ. Юлия Дубинская очкоуи 5,5-рэ къыхыгъ, ащ ящэнэрэ чыпилэр фагъешшошагъ.

Хульфыгъехэм язэнэкъокуу Григорий Барановын очкоуи 10 къышихъи, аэрэ чыпилэр фа-

гэшшошагъ. Хагъуур Нухъэ очкоуи 9 илэу ятлонэрэ чыпилэр къыдиҳыгъ. Гъукэлэ Долэтбий очкоуи 8 къыхыгъ, ящэнэрэ чыпилэр къыхыгъ.

Зэхэшаклохэм ащищхэр Долэ Долэтбий, Николай Удовиченкэм, Евгений Погребноим, нэмыкхэм къызэралуагъэу, псынкэу угупшигъен, хэкыпилэ тэрэзхэр къэбъотынхэм афэшл шахматхэм шуагъэу къахырэр маклэп. Клэлэцыкхэри зынныж хэклотагъэхэри ягуалеу зэукигъехэм ахэлэжъагъехъ.

Республикэм и Мафэ фэгъэхъыгъэ зэнэкъокуум хагъэунэфыкырэ чыпилэхэр къыщидээзыхыгъехэм афэгушуагъехъ, шүхъафтынхэр аратыжъигъехъ.

Нэклубгъор зыгъэхъазырыгъэр ЕМТЫЛН Нурбий.

Зэхэзыщагъэр ыкыи къыдэзыгъэхъырэр: Адыгэ Республикэм лъэпкэю Иофхэмкэ, Икыб къэралхэм ащищпэурэ тильэпкээхъэм адьырээ зэхъынгъэхъмкэ юкыи къэбар жууѓэм иамалхэмкэ и Комитет Адресыр: ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыдэшыэр: 385000, къ. Мыеекуапэ, ур. Первомайскэр, 197.

Телефонхэр: приемнэр: 52-16-79,

Редакцием авторхэм къаихырэр А4-кэ заджэхэрэ тхъапхэу зипчыагъэкэ 5-м емыхъхэрэр ары. Сатырхэм азыфагу 1,5-рэ дэлжээ, шрифтыр 12-м нахь цыкунэу щытэп. Мы шапхъэхэм адимыштэрэ тхъгъэхэр редакцием зэхъялжъокхых. E-mail: adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхъятыгъэр: Урысые Федерацием хэутын Иофхэмкэ, телефон радиокъетынхэмкэ юкыи зэлжы-иэсийкэ амалхэмкэ и Министерствэ и Темир-Кавказ чылэгъорышлам, зэраушыхъятыгъэ номерыр

ПИ №ТУ23-00916

Зыщаушыхъятыгъэр ООО-у «Полиграф-ЮГ», 385000, къ. Мыеекуапэ, ур. Пионерскэр, 268

Зэхъялжъокхых 4283 Индексхэр П 4326 П 3816 Зак. 2517

Хэутынм узцыкэхэнэу щыт уахтэр Сыхъатыр 18.00

Зыщаушыхъятыгъэр уахтэр Сыхъатыр 18.00

Редактор шхъялжэр Дэрбэ Т. И.

Редактор шхъялжэр игуадэр Мэцлээкэо С. А.

Пшъэдэкыж зыхырэ секретарыр ЖакИэмкъо А. З.